УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ ЕКСПЕРТИЗИ СОРТІВ РОСЛИН

УІЕСР

Методика визначення відповідності сортів картоплі (*Solanum tuberosum* L.) критеріям відмінності, однорідності та стабільності

УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ ЕКСПЕРТИЗИ СОРТІВ РОСЛИН

Методика визначення відповідності сортів картоплі (*Solanum tuberosum* L.) критеріям відмінності, однорідності та стабільності

Київ
2025

УДК 635.21:631.526(083)
https://doi.org/10.21498/978-617-8743-22-2

Затверджено наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 16 грудня 2016 року № 547 (зі змінами та доповненнями, внесеними наказами Мінагрополітики від 22 листопада 2018 року № 571, Мінекономіки від 27 жовтня 2020 № 2162-20, Мінагрополітики від 27 липня 2021 року № 102, Мінагрополітики від 06 жовтня 2023 року № 1772)

Методику схвалено та рекомендовано до оприлюднення в електронному форматі Вченою радою Українського інституту експертизи сортів рослин (протокол № 12 від 30.10.2025)

Методика визначення відповідності сортів картоплі (*Solanum tuberosum* L.) критеріям відмінності, однорідності та стабільності / Зміни і доп.: С. М. Гринів, Н. П. Костенко, З. Б. Києнко, С. Г. Димитров, Н. В. Симоненко; Укр. ін-т експертизи сортів рослин; Електрон. вид. Київ: УІЕСР, 2025. 21 с.

ISBN 978-617-8743-22-2 (PDF)

У виданні висвітлено умови проведення кваліфікаційної (науково-технічної) експертизи сортів картоплі (*Solanum tuberosum* L.) на відмінність, однорідність та стабільність.

Методикою визначено предмет досліджень (ботанічний таксон), необхідну кількість посадкового матеріалу, місце, методи та тривалість проведення досліджень. Встановлено кількість рослин для здійснення обліків, вимірювань та спостережень. З метою здійснення опису досліджуваного сорту наведено таблицю ознак, яка містить сукупність морфологічних ознак, що мають градацію, ступінь проявлення та коди прояву і сорти-еталони. До ознак викладені пояснення, світлини та малюнки.

Методика призначена для встановлення відповідності сорту критеріям відмінності, однорідності та стабільності в Україні. Рекомендована для спеціалістів, що проводять експертизу сортів картоплі на відмінність, однорідність та стабільність, а також для селекціонерів, науковців, аспірантів і студентів.

УДК 635.21:631.526(083)

https://doi.org/10.21498/978-617-8743-22-2

ISBN 978-617-8743-22-2 (PDF) © Український інститут експертизи сортів рослин, 2025

Методика визначення відповідності сортів картоплі (*Solanum tuberosum* L.) критеріям відмінності, однорідності та стабільності

1. Методика визначає особливості проведення відповідності всіх сортів картоплі (*Solanum tuberosum* L.) критеріям відмінності, однорідності та стабільності (далі – Методика).

2. Методика застосовується в Українському інституті експертизи сортів рослин (далі – Інститут).

3. Терміни вживаються у значеннях, наведених у Законі України «Про охорону прав на сорти рослин».

4. Інститут забезпечує проведення кваліфікаційної експерти відповідності сортів картоплі (*Solanum tuberosum* L.) критеріям відмінності, однорідності та стабільності (далі – Експертиза).

5. Для дослідження використовують садивний матеріал.

Компетентний орган визначає кількість, якість, дату й місце постачання садивного матеріалу для дослідження.

Мінімальна кількість садивного матеріалу на один пункт дослідження Інституту становить 6–8 кг (100 бульб).

Для проведення Експертизи використовується садивний матеріал здоровий на вигляд, не уражений хворобами, не пошкоджений шкідниками та який відповідає вимогам, встановленим Компетентним органом.

Садивний матеріал для дослідження не обробляється.

6. Дослідження тривають два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності Експертизу продовжують на третій.

Експертизу проводять у двох пунктах досліджень Інституту (основному та додатковому).

Експертиза на додатковому пункті дослідження здійснюється за клопотанням заявника для врахування результатів досліджень на випадок форс-мажорних обставин на основному пункті дослідження.

Дослідження виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст, розвиток рослин і достатнє виявлення характерних ознак сорту.

Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано в другій колонці Таблиці ознак сортів картоплі (*Solanum tuberosum* L.) (далі – Таблиця ознак) та примітці до неї (додаток до цієї Методики).

Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків, не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування.

По кожному досліджуваному сорту закладають:

ділянки з окремими рослинами. Кожне дослідження включає 60 рослин, розділених на два чи більше повторень.

Під час Експертизи можуть бути проведені додаткові дослідження для перевірки відповідних морфологічних ознак.

Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип

виявлення ознаки зазначається в першій колонці Таблиці ознак (додаток до цієї Методики).

7. Ознаки, що використовують для оцінки відмінності, однорідності й стабільності та ступені їх виявлення наведені в другій, третій колонках Таблиці ознак (додаток до цієї Методики). Кожному ступеню виявлення ознаки присвоєно коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних (додаток до цієї Методики). Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

8. Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Якщо такий досліджуваний сорт може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним.

Коли неможливо чітко вирізнити досліджуваний сорт серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому дослідженні.

9. Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності сорту приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 60 рослин допускаються дві нетипові. У вибірці з 5 бульб не допускається жодної.

Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

10. Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Коли сорт однорідний, він вважається стабільним.

11. Досліджувані сорти групують із подібними загальновідомими сортами на групи для полегшення оцінки відмінності. Для групування використовують ознаки, які не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в поєднанні з іншими.

Для групування рекомендовано такі ознаки:

– світловий паросток – співвідношення блакитного в антоціановому забарвленні основи (ознака 4 Таблиці ознак (додаток до цієї Методики));

– віночок – інтенсивність антоціанового забарвлення внутрішнього боку (ознака 33 Таблиці ознак (додаток до цієї Методики));

– віночок – співвідношення блакитного в антоціановому забарвленні внутрішнього боку (ознака 34 Таблиці ознак (додаток до цієї Методики));

– рослина – час достигання (ознака 36 Таблиці ознак (додаток до цієї Методики));

бульба – забарвлення шкірки (ознака 39 Таблиці ознак (додаток до цієї Методики)).

Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із досліджуваними сортами рекомендовано висаджувати сорти-еталони.

Додаток
до Методики визначення відповідності сортів картоплі (*Solanum tuberosum* L.) критеріям відмінності, однорідності та стабільності

Таблиця ознак картоплі (*Solanum tuberosum* L.)

№ з/п	Ознака	Ступінь виявлення ознаки	Код прояву ознаки	Сорт-еталон
1. QN	Світловий паросток: розмір VG (a)	малий	3	Дубравка, Laura
		середній	5	Серпанок, Повінь, Diamant, Victoria
		великий	7	Розара, Фавор, Solist
2. (*) (+) PQ	Світловий паросток: форма VG (a)	сферична	1	Вінетта, Невський, Albatros
		яйцеподібна	2	Белла Роза, Світанок Київський, Laura
		конічна	3	Тирас, Bintje, Solist
		широкоциліндрична	4	Явір, Diamant, Innovator
		вузькоциліндрична	5	Забава, Cecile
3. (*) (+) QN	Світловий паросток: інтенсивність антоціанового забарвлення основи VG, (a), (b)	відсутня або дуже слабка	1	Каратоп, Космос, Estima
		слабка	3	Санте, Серпанок, Solist
		помірна	5	Партнер, Arielle
		сильна	7	Роко, Abbot, Victoria
		дуже сильна	9	Тирас, Agria, Red Emmalie
4. (*) (+) QN	Світловий паросток: співвідношення блакитного в антоціановому забарвленні основи VG, (a)	відсутнє або мале	1	Вернісаж, Фінка, Дезіре, Arielle, Solist, Victoria
		середнє	2	Партнер, Овація, Abbot
		велике	3	Агрія, Purple Majesty
5. (*) (+) QN	Світловий паросток: опушення основи VG (a)	відсутнє або дуже слабке	1	Санте, Серпанок, Slaney
		слабке	3	Каратоп, Фантазія, Goldmarie
		помірне	5	Вінетта, Белла Роза, Albatros, Laura
		сильне	7	Тирас, Невський, Abbot
		дуже сильне	9	Чернігівська 98, Oxania
6. (+) QN	Світловий паросток: розмір верхівки по відношенню до основи VG, (a)	малий	3	Космос, Laura
		середній	5	Агаве, Св. Київський, Albatros, King Edward
		великий	7	Белла Роза, Вінетта, Abbot
7. (+) QN	Світловий паросток: форма верхівки VG, (a)	закрита	1	Повінь, Laura
		проміжна	3	Каратоп, Невський, Arielle
		відкрита	5	Вінетта, Diamant, Solist

№ з/п	Ознака	Ступінь виявлення ознаки	Код прояву ознаки	Сорт-еталон
8. QN	Світловий паросток: антоціанове забарвлення верхівки VG (a), (b)	відсутнє або дуже слабке	1	Космос, Estima, Innovator
		слабке	3	Белла Роза, Solist
		помірне	5	Ведруска, Рампель, Laura, Spunta
		сильне	7	Повінь, Agria
		дуже сильне	9	Голдіка, Blaue St. Galler
9. (+) QN	Світловий паросток: опушення верхівки VG (a)	відсутнє або дуже слабке	1	Голдіка, Повінь, Goldmarie
		слабке	3	Агаве, Світанок Київський, Laura
		помірне	5	Белла Роза, Albatros
		сильне	7	Тирас, Невський, Abbot
		дуже сильне	9	Роко, Camilla
10. (*) QN	Світловий паросток: кількість кореневих кінчиків MG/VG (a)	мала	3	Космос, Estima, Solist
		середня	5	Белла Роза, Arielle, Bintje
		велика	7	Тирас, Невський, Innovator
11. (+) QN	Світловий паросток: довжина бічних пагонів MG/VG (a)	коротка	3	Каратоп, Laura, Producent
		середня	5	Белла Роза, Роко, Estima, Princess
		довга	7	Бонус, Spunta
12. (+) QN	Рослина: тип структури розвитку листків VG 51–69	стебловий	1	Агаве, Agria, Estima
		проміжний	2	Лаперла, Premiere
		листковий	3	Повінь, Kennebec
13. (*) (+) QN	Рослина: габітус VG 51–69	прямий	3	Роко, Victoria
		напіврозлогий	5	Белла Роза, Невський, Desiree, Secura
		розлогий	7	Каратоп, Solist
14. (*) (+) QN	Стебло: антоціанове забарвлення VG (b) 51–69	відсутнє або дуже слабке	1	Агаве, Невський, Estima
		слабке	3	Белла Роза, Голдіка, Victoria
		помірне	5	Роко, Повінь, Laura, Saturna
		сильне	7	Дезіре, Крістіна, Desiree
		дуже сильне	9	Інфініті, Blaue St. Galler, Vitelotte Noir
15. QN	Листок: загальний розмір MG/VG (c) 51–69	малий	3	Довіра, King Edward
		середній	5	Рая, Невський, Laura
		великий	7	Агаве, Повінь, Kennebec

№ з/п	Ознака	Ступінь виявлення ознаки	Код прояву ознаки	Сорт-еталон
16. (+) QN	Листок: за розташуванням листочків VG (c) 51–69	закритий (листочки перекриваються)	1	Вінетта, Albatros
		проміжний (листочки торкаються)	3	Белла Роза, Роко, Premiere, Solist
		відкритий (листочки не перекриваються)	5	Невський, Рая, Goldmarie
17. (+) QN	Листок: кількість вторинних листочків MG/VG (c), 51–69	мала	3	Легенда, Goldmarie
		середня	5	Серпанок, Роко, Solist
		велика	7	Повінь, Невський, Victoria
18. (+) QN	Листок: інтенсивність зеленого забарвлення VG, 51–69	слабка	3	Невський, Агаве, Solist
		помірна	5	Серпанок, Тетерів, Kuras, Victoria
		сильна	7	Роко, Spunta
19. (+) QN	Листок: антоціанове забарвлення жилок верхнього боку VG, (b), (c) 51–69	відсутнє або дуже слабке	1	Агаве, Невський, Solist
		слабке	3	Повінь, Russet Burbank
		помірне	5	Роко, Laura
		сильне	7	Крістіна, Romanze
		дуже сильне	9	Інфініті, Bildtstar, Roseval
20. (+) QN	Друга пара бічних листочків: розмір MG/VG (b)	дуже малий	1	Мустанг, Наташа
		малий	3	Поляна
		середній	5	Серпанок, Агаве
		великий	7	Белла Роза
		дуже великий	9	Kennebec
21. (+) QN	Друга пара бічних листочків: за шириною MG/VG (c) 51–69	вузька	3	Поляна, Innovator, Russet Burbank
		середня	5	Агаве, Desiree
		широка	7	Серпанок, Повінь, Cayenne
22. (+) QN	Верхівкові та бічні листочки: за частотою зрощення VG 51–69	відсутні або дуже рідко	1	Агаве, Courage
		рідко	3	Ведруска
		середньо	5	Невський, Агрія, Goldmarie
		часто	7	Романо
		дуже часто	9	Рів'єра, Cardinia
23. (+) QN	Листочок: хвилястість краю VG (c)	відсутня або дуже слабка	1	Серпанок, Невський
		слабка	3	Белла Роза
		помірна	5	Роко, Зелений гай
		сильна	7	Aiko
		дуже сильна	9	Sava
24. (+) QN	Листочок: заглиблення жилок VG, (c)	мілке	3	Піроль, Невський
		середнє	5	Тирас, Агаве
		глибоке	7	Роко, Смуглянка

№ з/п	Ознака	Ступінь виявлення ознаки	Код прояву ознаки	Сорт-еталон
25. (+) QN	Листочок: глянсуватість верхнього боку VG (c)	не глянсуватий	3	Повінь, Тетерів
		середньоглянсуватий	5	Невський, Белла Роза
		глянсуватий	7	Christa
26. QL	Листочок: опушення пластинки на верхівці розетки VG, (c)	відсутнє	1	Загадка
		наявне	9	Тирас
27. (+) QN	Квіткова (генеративна) брунька: антоціанове забарвлення VG (b) 55	відсутнє або дуже слабке	1	Невський, Solist
		слабке	3	Серпанок, Панда, Pompadour
		помірне	5	Рая, Victoria
		сильне	7	Роко, Повінь, Osprey
		дуже сильне	9	Крістіна, Blaue St. Galler, Cayenne
28. QN	Рослина: за висотою MG/VG 65–69	дуже низька	1	Mimi
		низька	3	Каратоп
		середня	5	Повінь, Невський, Arielle, Leyla
		висока	7	Белла Роза
		дуже висока	9	Легенда, Роко, Agria, Pirol
29. (*) QN	Рослина: рясність цвітіння VG	відсутнє або дуже обрідне	1	Белла Роза
		обрідне	3	Каратоп
		помірне	5	Тетерів, Роко
		рясне	7	Повінь, Агрія
		дуже рясне	9	Світанок Київський
30. (+) QN	Суцвіття: розмір MG/VG (d) 60–69	малий	3	Белла Роза, Каратоп, Estima, Solist
		середній	5	Серпанок, Повінь, Goldmarie
		великий	7	Роко, Світанок Київський, Innovator, Victoria
31. QN	Суцвіття: антоціанове забарвлення квітконіжки VG, (b), (d) 60–69	відсутнє або дуже слабке	1	Агаве, Невський, Estima, Solist
		слабке	3	Белла Роза, Victoria
		помірне	5	Рая, Лаперла, Saturna
		сильне	7	Інфініті, Desiree
		дуже сильне	9	Alhamra, Blaue St. Galler
32. (+) QN	Віночок: діаметр MG/VG	малий	3	Белла Роза, Голдіка
		середній	5	Тирас, Агаве
		великий	7	Тетерів, Роко
33. (*) (+) QN	Віночок: інтенсивність антоціанового забарвлення внутрішнього боку VG, (b), (d), 60–69	відсутня або дуже слабка	1	Невський, Epoy, Solist
		слабка	3	Наташа, Laura, Pirol, Secura
		помірна	5	Ведруска, Ред Леді, Osprey, Quadriga
		сильна	7	Крістіна, Courage
		дуже сильна	9	Ramona

№ з/п	Ознака	Ступінь виявлення ознаки	Код прояву ознаки	Сорт-еталон
34. (*) (+) QN	Віночок: співвідношення блакитного в антоціановому забарвленні внутрішнього боку VG, (d) 60–69	відсутнє або мале	1	Невський, Epoy, Laura, Osprey
		середнє	2	Зелений гай, Courage, Secura
		велике	3	Голдіка, Pirol, Quadriga
35. (*) QN	Віночок: поширення антоціанового забарвлення внутрішнього боку VG, (d) 60–69	відсутнє або дуже мале	1	Невський, Epoy, Vitelotte Noir
		мале	3	Фіделія, Laura
		середнє	5	Ведруска, Pirol
		велике	7	Панда, Вернісаж, Bildtstar
		дуже велике	9	Ponto, Courage
36. (*) (+) QN	Рослина: час достигання MG 97	дуже ранній	1	Рів'єра, Вінетта, Leyla, Solist
		ранній	3	Тирас, Princess
		середній	5	Світанок Київський, Laura
		пізній	7	Тетерів, Роко, Euroresa
		дуже пізній	9	Червона Рута, Kuras, Producent
37. (*) (+) QN	Бульба: форма MS/VG (e) 99	куляста	1	Повінь, Ведруска
		короткоовальна	2	Лабелла, Анатан, Courage
		овальна	3	Серпанок, Невський, Diamant, Ramona
		видовженоовальна	4	Тирас, Роко, Innovator
		видовжена	5	Арія, Spunta
		дуже видовжена	6	Pompadour
38. QN	Бульба: вічка за глибиною VG (e) 99	дуже мілкі	1	Рів'єра, Nadine
		мілкі	3	Серпанок, Agria, Innovator
		середні	5	Повінь, Світанок Київський, Courage
		глибокі	7	Билина, Промінь, Kuras, Sommergold
		дуже глибокі	9	Vitelotte Noir
39. (*) PQ	Бульба: забарвлення шкірки VG (e) 99	світло-бежеве	1	Рів'єра
		жовте	2	Невський, Агрія
		червоне	3	Повінь, Дезіре
		частково червоне	4	Cara
		блакитне	5	Vitelotte Noir
		частково блакитне	6	Kestrel
		рожево-коричневе	7	Легенда
		чорно-фіолетове	8	Смуглянка
		світло-жовтокоричневе	9	Nadine
		оранжево-коричневе	10	Karo, Velur
		світло-червоне	11	Bildtstar
		темно-червоне	12	Romanze
		блакитно-фіолетове	13	Blaue St. Galler, Vitelotte Noir
		частково блакитно-фіолетове	14	Catriona, Kestrel

№ з/п	Ознака	Ступінь виявлення ознаки	Код прояву ознаки	Сорт-еталон
40. (*) (+) PQ	Бульба: забарвлення основи вічка VG, (e) 99	біле	1	Рів'єра, Серпанок, Nadine
		жовте	2	Каррера, Agria, Solist
		червоне	3	Повінь, Quarta, Romanze
		блакитне	4	Vitelotte Noir, Double Fun
41. (*) (+) PQ	Бульба: забарвлення м'якуша VG (e) 99	біле	1	Ведруска, Kuras, Russet Burbank
		кремове	2	Дезіре, Ероу
		світло-жовте	3	Зелений гай, Diamant, Solist, Desiree, Estima
		помірно-жовте	4	Вернісаж, Bildtstar, Quarta
		темно-жовте	5	Фінка, Laura, Princess
		червоне	6	Red Salad, Red Emmalie
		частково червоне	7	Early Rose
		блакитне	8	Vitelotte Noir
		частково блакитне	9	Herd Laddie
		блакитно-фіолетове	10	Purple Majesty
		частково блакитно-фіолетове	11	Double Fun
42. (+) QN	Лише сорти із світло-бежевою і жовтою шкіркою. Бульба: антоціанове забарвлення шкірки під впливом світла VG	відсутнє або дуже слабке	1	Рів'єра
		слабке	3	Овація
		помірне	5	Зелений гай
		сильне	7	Партнер
		дуже сильне	9	
43. (*) (+) QN	Рослина: кількість суцвіть MG/VG 60–69	відсутні або дуже мала	1	King Edward
		мала	3	Arielle
		середня	5	Laura
		велика	7	Agria, Innovator
		дуже велика	9	Euroresa
44. QN	Бульба: текстура шкірки VG (e) 99	гладка	1	Laura
		помірна	2	Solist
		шорстка	3	Ivory Russet, Russet Burbank

Примітки:

Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучаються до Методик визначення відповідності сортів критеріям відмінності, однорідності та стабільності усіма країнами-членами Міжнародного союзу з охорони нових сортів рослин, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або умови навколишнього природного середовища це унеможливлюють;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак;

(a)–(e) – пояснення до Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG – разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS – вимірювання групи окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина рослин);

VG – візуальна разова оцінка групи рослин;

VS – візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

Експертизі підлягає щонайменше 60 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG – разове вимірювання 60 рослин або частин 60 рослин (наприклад, висота);

MS – вимірювання окремих, попередньо визначених 30 рослин або частин 30 рослин;

VG – візуальна разова оцінка 60 рослин;

VS – візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 30 рослин або частин 30 рослин.

Спостереження морфологічних ознак світлових паростків проводять щонайменше на 5 бульбах.

Пояснення до Таблиці ознак:

1) Ознаки, навпроти яких у другій колонці присутня одна з наступних позначок, обстежують таким чином:

(a) – спостереження проводять на світлових паростках, вирощених за наступною методикою: спектральний склад джерела світла є визначальним чинником впливу на ступінь виявлення ознак світлового паростка. Спектр визначається типом ламп і напруги. Вплив температури на швидкість росту паростків слабкий. Добра вираженість ознак досягається в закритому приміщенні за кімнатної температури без денного світла за освітлення лампочками розжарювання (6V постійного струму / 0,05A, 8 шт. на м^2, на відстані 20–30 см від бульб).

Спостереження проводять в приміщенні з непрямим денним світлом, коли у світлового паростка ознака 7 (форма верхівки) і 11 (довжина бічних пагонів) досягли максимальної диференціації. Для визначення оптимальної стадії для спостережень використовують сорти-еталони.

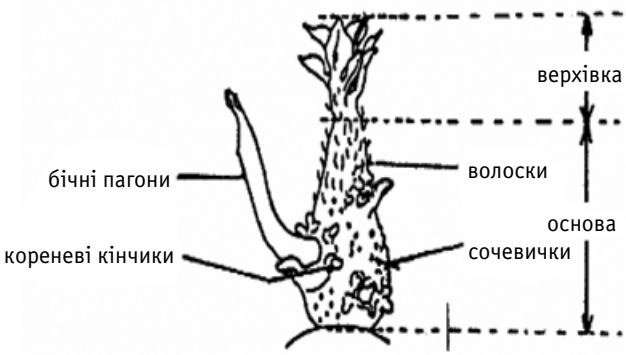

Розвиток світлових паростків залежить від часу дослідження після збору врожаю. Якщо дослідження розпочати приблизно через 100 діб після збирання врожаю, то відповідна стадія для спостережень може бути досягнута лише через 14 тижнів через стан спокою та/або повільний розвиток. Якщо дослідження розпочати пізніше, відповідна стадія для спостережень може бути досягнута через коротший період.

(b) – спостерігають за інтенсивністю антоціанового забарвлення. Ступінь і розподіл не враховують.

(c) – спостереження на листку мають бути зроблені на повністю розвиненому листку центральної частини рослини. Для обстеження вибирають із кожної з 10 рослин по одному листку, розташованому на центральній частині рослини.

(d) – спостереження за забарвленням квітки проводять вранці на внутрішній стороні свіжовідкритої квітки.

(e) – спостереження проводять протягом двох тижнів після збирання врожаю. Бульби захищають від сонячного світла, оскільки це може вплинути на їхнє забарвлення.

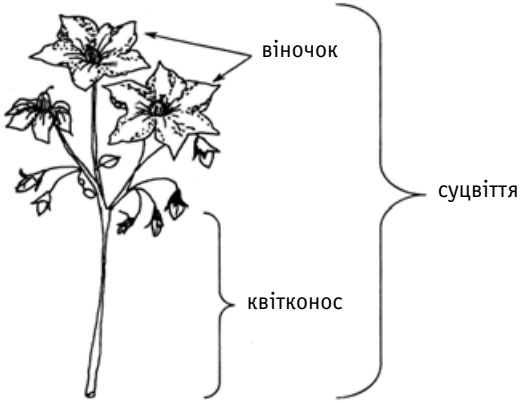

2) Пояснення або ілюстрації до окремих ознак

До пункту 2 Таблиці ознак. Світловий паросток: форма.

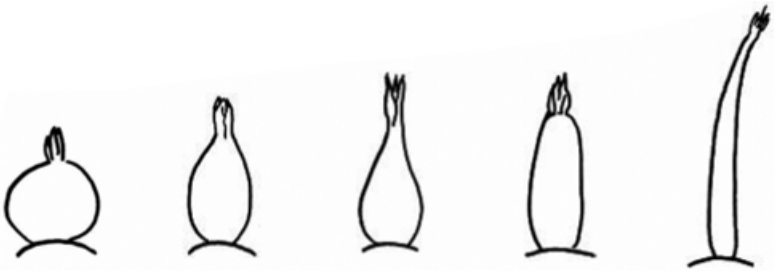

1	2	3	4	5
сферична	яйцеподібна	конічна	широко циліндрична	вузько циліндрична

До пункту 3 Таблиці ознак. Світловий паросток: інтенсивність антоціанового забарвлення основи.

Якщо антоціанове забарвлення відсутнє, то світловий паросток зелений.

До пунктів 4 та 34 Таблиці ознак. Світловий паросток: співвідношення блакитного в антоціановому забарвленні основи (4); Віночок: співвідношення блакитного в антоціановому забарвленні внутрішнього боку (34).

Антоціанове забарвлення складається з червоного та блакитного компонентів. Якщо частка блакитного низька, то з'являється червоно-фіолетове забарвлення. Якщо частка блакитного висока, то з'являється блакитно-фіолетове забарвлення.

До пункту 5 Таблиці ознак. Світловий паросток: опушення основи.

Рекомендується використовувати лупу.

Опушення основи світлового паростка не завжди рівномірно розподілено. Загальне опушення основи усереднюють до загальної площі основи.

До пункту 6 Таблиці ознак. Світловий паросток: розмір верхівки по відношенню до основи.

Розмір верхівки світлового паростка до розміру основи встановлюють за їхнім співвідношенням.

До пункту 7 Таблиці ознак. Світловий паросток: форма верхівки.

3	5	7
закрита	проміжна	відкрита

Обстеження здійснюють через 10 тижнів з метою виявлення чіткого прояву ознаки у колекції.

До пункту 9 Таблиці ознак. Світловий паросток: опушення верхівки.

Рекомендується використовувати лупу.

Опушення верхівки по світловому паростку розподіляється не завжди рівномірно. Загальне опушення верхівки світлового паростка усереднюють за загальною площею.

До пункту 11 Таблиці ознак. Світловий паросток: довжина бічних пагонів.

3 коротка | 5 середня | 7 довга

До пункту 12 Таблиці ознак. Рослина: тип розвитку структури листків.
1. Стебловий тип: листків мало, стебла видно добре.
2. Проміжний тип: листки напіввідкриті, стебла видно частково.
3. Листковий тип: листки закривають стебла повністю.

1 стебловий | 2 проміжний | 3 листковий

До пункту 13 Таблиці ознак. Рослина: габітус.

3 прямий | 5 напіврозлогий | 7 розлогий

До пункту 14 Таблиці ознак. Стебло: антоціанове забарвлення.
Спостереження проводять на нижній третій чверті стебел.

До пункту 16 Таблиці ознак. Листок: за розташуванням листочків.

1
закритий
(листочки
перекриваються)

3
проміжний
(листочки торкаються)

5
відкритий
(листочки
не перекриваються)

До пункту 17 Таблиці ознак. Листок: кількість вторинних листочків.

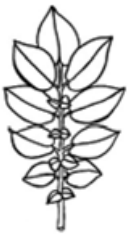

3
мала

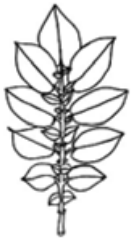

5
середня

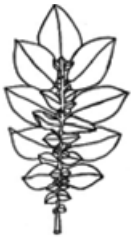

7
велика

До пункту 18 Таблиці ознак. Листок: інтенсивність зеленого забарвлення.

Спостереження проводять на повністю розвиненому листку в центральній частині рослини не під прямими сонячними променями.

До пункту 19 Таблиці ознак. Листок: антоціанове забарвлення жилок верхнього боку.

Спостереження проводять на верхньому боці листка.

До пунктів 20, 23–25 Таблиці ознак.

Друга пара бічних листочків: розмір.

Листочок: хвилястість краю.

Листочок: заглиблення жилок.

Листочок: глянсуватість верхнього боку.

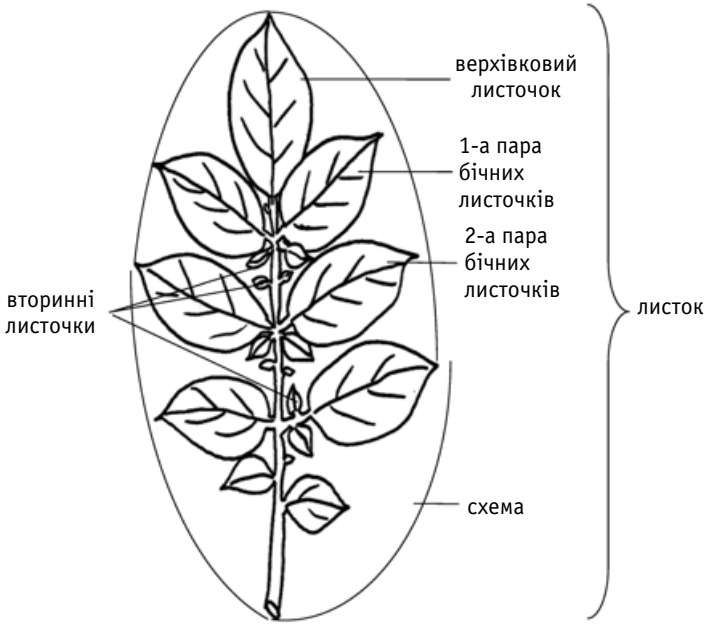

До пункту 21 Таблиці ознак. Друга пара бічних листочків: за шириною.

3 вузька

5 середня

7 широка

До пункту 22 Таблиці ознак. Верхівкові та бічні листочки: за частотою зрощення. Спостереження проводять на повністю розвинених листках всієї рослини.

не зрощені

зрощені

До пункту 27 Таблиці ознак. Квіткова (генеративна) брунька: антоціанове забарвлення.

Спостереження проводять на повністю розвинених бруньках до появи віночка.

До пунктів 30 та 32 Таблиці ознак.

Суцвіття: розмір.

Віночок: діаметр.

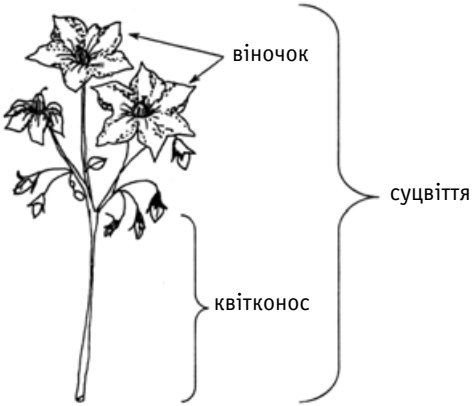

До пункту 33 Таблиці ознак. Віночок квітки: інтенсивність антоціанового забарвлення внутрішнього боку.

Якщо антоціанове забарвлення зсередини відсутнє, то віночок білий.

До пункту 36 Таблиці ознак. Рослина: час достигання.

Час достигання вважається, коли 80 % листків засохло та відмерло.

До пункту 37 Таблиці ознак. Бульба: форма.

Форма визначається співвідношенням довжини до ширини. Звертають увагу на переважаючу форму.

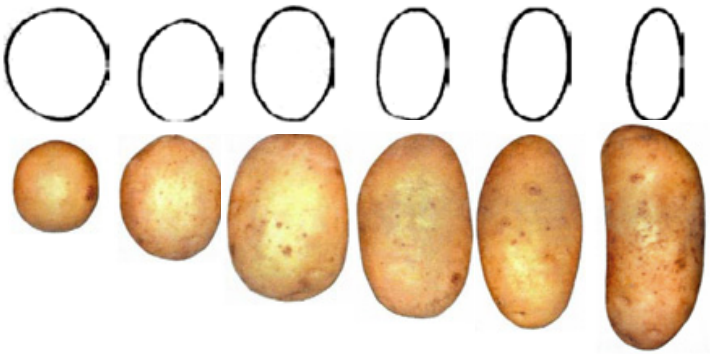

1	2	3	4	5	6
куляста	коротко овальна	овальна	видовжено овальна	видовжена	дуже видовжена

До пункту 40 Таблиці ознак. Бульба: забарвлення основи вічка.

Не застосовується для сортів із забарвленою шкіркою (частково червоне і частково блакитно-фіолетове ознаки 39: Бульба: забарвлення шкірки).

До пункту 41 Таблиці ознак. Бульба: забарвлення м'якуша.

Спостереження проводять на свіжорозрізаних бульбах, оскільки через кілька хвилин після розрізання бульби, м'якуш змінює колір.

До пункту 42 Таблиці ознак. Лише сорти із світло-бежевою і жовтою шкіркою. Бульба: антоціанове забарвлення шкірки під впливом світла.

Антоціанове забарвлення шкірки виявляється через 10 діб за денного або через 6–6,5 діб (150 годин) за штучного освітлення.

До пункту 43 Таблиці ознак. Рослина: кількість суцвіть.

Протягом періоду цвітіння ділянки спостерігають кілька разів і підраховують кількість суцвіть. Остаточно фіксують найвищий бал прояву.

3) Фази росту і розвитку для картоплі

Усі ознаки реєструються у відповідний час на визначених рослинах. Фази росту і розвитку картоплі визначають за допомогою ключів BBCH-ідентифікації картоплі (Meier et al., 1997)

Коди		Опис
2-значна цифра	3-значна цифра	
Основна стадія росту 0: Проростання/утворення паростків		
Основна стадія росту 1: Розвиток листя		
Основна фаза росту 2: Формування прикореневих бічних пагонів нижче або над поверхнею ґрунту (головне стебло)		
Основна фаза росту 3: Подовження головного стебла (покривна рослинна)		
Основна фаза росту 4: Формування бульб		
Основна фаза росту 5: Поява суцвіття (бутонізація)		
51	501	Поява перших окремих бруньок (1-2 мм) першого суцвіття (головного стебла)
55	505	Бруньки першого суцвіття мають розмір до 5 мм
59	509	Поява пелюсток першої квітки першого суцвіття
…		
Основна фаза росту 6: Цвітіння		
60	600	Поява перших розкритих квіток
61	601	Початок цвітіння – близько 10% квіток розкрито у першому суцвітті (головного стебла)
…		
65	605	Повне цвітіння – 50% квіток на першому суцвітті розкрито
…		
68	608	80% квіток розкрито на першому суцвітті
69	609	Кінець цвітіння першого суцвіття
Основна стадія росту 7: Розвиток бульб		
Основна фаза розвитку 8: Достигання бульб		
Основна стадія росту 9: Стиглість		
91	901	Початок пожовтіння листя
93	903	Більшість листя пожовтіло
95	905	50% листя побуріло
97	907	Листя і стебла відмерли, стебла знебарвлені і сухі
99	909	Збиральна стиглість

Список використаних літературних джерел

1. Методика проведення експертизи сортів картоплі (*Solanum tuberosum* L.) на відмінність, однорідність і стабільність. Методика проведення експертизи сортів рослин групи овочевих та грибів на відмінність, однорідність і стабільність / за ред. С. О. Ткачик; укл. Києнко З. Б., Лещук Н. В. та ін. 2-е вид., випр. і доп. Вінниця : Нілан-ЛТД, 2016. С. 7–24.
2. TGP/1/3 General Introduction to the Examination of Distinctness, Uniformity and Stability and the Development of Harmonized Descriptions of new Varieties of Plants. https://www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg001_03.pdf
3. TGP/7/10 Development of Test Guidelines. https://www.upov.int/edocs/tgpdocs/en/tgp_7.pdf
4. TGP/13/1 Guidance for New Types and Species. https://www.upov.int/edocs/tgpdocs/en/tgp_13.pdf
5. UPOV TG/23/7, 2022. Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability. *Solanum tuberosum* L. https://www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg023.pdf

Наукове видання

Методика
визначення відповідності сортів картоплі (*Solanum tuberosum* L.)
критеріям відмінності, однорідності та стабільності

Методику схвалено та рекомендовано до оприлюднення
в електронному форматі Вченою радою
Українського інституту експертизи сортів рослин
(протокол № 12 від 30.10.2025)

Зміни і доповнення:
Гринів С. М., Костенко Н. П., Києнко З. Б., Димитров С. Г., Симоненко Н. В.; УІЕСР.

Електронне видання

Технічний редактор: *Н. В. Павлюк*
Комп'ютерне верстання *Н. О. Бойко*
Формат: PDF. Гарнітура OfficinaSans.

Видавець і виготовлювач
Український інститут експертизи сортів рослин
03041, м. Київ, вул. Горіхуватський шлях, 15
Тел.: (044) 290-40-45; e-mail: sops@i.ua
https://www.sops.gov.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 5616 від 25.09.2017